

STAL SA ČLOVEKOM A VSTAL Z MŔTVYCH : ÚVAHY KU KRISTOLOGICKÝM OTÁZKAM VIERY¹

PD Dr. Anne Käfer

Abstrakt: Mensch geworden und auferstanden. Überlegungen zu christologischen Glaubensfragen

Dass Gott in Jesus Christus Mensch geworden ist und dass der Menschgewordene nach seinem Kreuzestod auferstanden ist, davon zeugen die biblischen Überlieferungen. Der vorliegende Vortrag führt aus, dass die Erkenntnis der Menschwerdung Gottes durch die Erscheinungen des Auferstandenen bedingt sein muss. Nur weil der Auferstandene in Raum und Zeit erschien, konnte er als wahrer Mensch und wahrer Gott zugleich erkannt werden. Denn nur als Mensch konnte er wahrhaft sterben, und nur als wahrer Gott konnte der Auferstandene erscheinen. Der Glaube an den auferstandenen Menschgewordenen ist dadurch bedingt, dass dieser in seiner Liebe einem Menschen begegnet und ihn aus dem Tod mitten im Leben erlöst. Wenn der Auferstandene den Elenden zu ewigem Leben befreit, so erlebt der Erlöste, dass Christus wahrhaft auferstanden ist.

Hauptbegriffe: Auferstehung, Inkarnation, Taufe, Abendmahl, Zwei-Naturen-Lehre

Kresťanskej viere je dávno známe, že sa Boh v Kristu stal človekom a vstal z mŕtvych. Toto vyznanie, že sa stal človekom a vstal z mŕtvych, však vždy nanovo vyvoláva otázku: Čo sa myslí slovami, že Boh sa v Kristu stal telom alebo skôr človekom a vstal z mŕtvych? Ako sa môžu alebo majú tieto výpovede viery chápať? Myslia sa iba obrazne a sú len výrazom určitej skúsenosti Boha, ktorá sa dodatočne opisuje obrazmi vtelenia a vzkriesenia? Či má byť dokonca nevyhnutným, aby sa kresťanská viera držala priam až neveriteľných výpovedí ľudských autorít, lebo tieto stanovujú, čo jednotlivec musí považovať za pravdivé, aby sa smel považovať za príslušníka veriaceho spoločenstva?

Podľa môjho názoru nie je správna ani jedna ani druhá alternatíva. Omnoho viac sa význam vzkriesenia Inkarnovaného ukazuje vtedy, keď sa jedinečná Kristova udalosť ako taká zvestuje a sprítomní sa človeku, ktorý ju počúva.

Aby som svoju tézu vysvetlila, chcem v nasledovnom uvažovať o Kristovom vzkriesení v súvislosti s Božím vtelením v Ježišovi Kristovi. Zdá sa mi, že relevantnosť vzkriesenia sa zvlášť ozrejme v pohľade na vtelenie Vzkrieseného a obrátene, význam inkarnácie sa zdá byť o to jasnejší, čím viac sa odhalí význam vzkriesenia.

¹ Predložený text je písomným znením prednášky Anne Käfer zo dňa 4. marca 2015 na Evanjelickej teologickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Za pomoci klasických autorov protestantskej tradície (Martin Luther a Friedrich Schleiermacher) budem nižšie sledovať nielen pochopenie inkarnácie ale aj vzkriesenia. Moja téza, že vtelenie a vzkriesenie Krista sa vzájomne objasňujú, vyložím tak, že začnem úvahami o vtelení (I.). V druhom odseku preskúmam dianie vzkriesenia (II.) A po tretie preskúmam *súvislosť* medzi vtelením a vzkriesením, lebo podľa mojej mienky až táto výpoveď viery, že Inkarnovaný vstal z mŕtvych, ju objasňuje (III.).

1. Vtelenie Vzkrieseného

Výpoveď, že Boh sa stal človekom, implikuje predpoklad, že Stvoriteľ sa v jednom človeku neprekonateľným spôsobom priblížil svojim stvoreniam. Vtelením Stvoriteľ prekonal akýkoľvek odstup medzi Stvoriteľom a stvorením. Prekonal odstup medzi Stvoriteľom a stvorením. Zároveň však rozdiel medzi obidvoma neprestáva existovať.

Odlíšnosť medzi Stvoriteľom a stvorením sa dá opísať za pomoci predstavy o rozličných *vlastnostiach*. Také vlastnosti, ktoré sú priznávané Bohu Trojjedinému, sú Jeho všemohúcnosť a s tým spojená Jeho vševedúcnosť, Jeho všadeprítomnosť ako aj Jeho večnosť. Všemohúcnosť patrí tomu, ktorý je nezávislý od miesta a nezávislý je od minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Ba čo viac, ako všemohúci Stvoriteľ disponuje priestorom a časom, ktoré [za svoju existenciu] vďačia Jeho stvoriteľskej činnosti.

Priestor a čas poskytujú naproti tomu *ľudskému* bytiu možnosť rozvinúť vlastnú individuálnu identitu. Ľudský tvor existuje tu a teraz, najvlastnejším je mu jeho úplne vlastný životný príbeh. Z tohto príbehu, z tejto cesty tvorenia vlastnej identity neunikne.

Stále znovu zažíva ľudský tvor seba ako vydaného napospas svojmu životnému príbehu, svojej minulosti, utrpeniu alebo vine, ktoré ho tu a teraz ťažia. Alebo sa cíti uväznený v strachu pred tým, čo prinesie budúcnosť. Takýto stav vydania na milosť a nemilosť sa zažíva ako niečo životu nepriateľské, ba až usmrcujúce a z prítomnosti robí začas miesto zúfalstva a opustenosti.

Rozdiel medzi Stvoriteľom a ľudským tvorom je tak veľký, že sa zdá neprekonateľným. Martin Luther trvá na tom, že Boh a človek, Stvoriteľ a stvorenie, sú „celkom odlišné veci“ a že sú „od seba ďaleko ako nič a niečo alebo všetko alebo ako nebo a zem“.²

² V Ježišovi Kristovi je podľa Luthera nerozlučným spôsobom zjednotené práve to úplne protichodné; „wiewol es wahr ist, das es zwey unterschiedliche dieng sein, der Schopffer und die Creatur, und so weit von einander sein, als Nichts und etwas oder alles oder als Himmel und erden, dennoch so sind sie alhier vereinigt [hoci je to tak, že Stvoriteľ a stvorenie sú dve rozličné veci a sú od seba tak vzdialené, ako nič a niečo alebo všetko, alebo ako nebo a zem, predsa sú tu však spojené v jedno]“. Pozri Martin Luther, Weimarer Ausgabe (skr.: WA), Bd. 47, Auslegung des dritten und vierten Kapitels Johannis in Predigten 1538–40, s. 86, r. 13–16; pozri tiež WA 45, Predigt vom 22.11.1537, s. 306, r. 28–32: „Wer etwas davon verstehen wil, was es für eine grosse, uberschenckliche Vereinigung sey, das Gott und Mensch vereinigt sind in eine unzertrenliche Person, der halte gegeneinander die zwo Naturn, Gottheit und Menschheit, und bedencke, wie weit Gott und Mensch voneinander sey, Freilich weiter denn Himel und Erden [Kto chce aspoň niečomu z toho porozumieť, čo je to za veľké, prenesmierne spojenie, že Boh a človek sú spojení v jednu nerozlučnú osobu, ten nech si porovná tieto dve prirodzenosti, Božskú a ľudskú, a uváži, ako sú od seba Boh a človek vzdialení, pravdaže viac než nebo od zeme].“

V Ježišovi Kristovi sa však Boh stal človekom. A v Inkarnovanom sú – podľa tradície vyznaní – Boh a človek spojení nerozdeleným³ a *nerozlučným* spôsobom. Z toho, že nerozdelené spoločenstvo Boha a človeka v Ježišovi Kristovi je aj nerozlučné, vychádza v každom prípade luteránska tradícia, ktorá je presvedčená obzvlášť o reálnej prítomnosti Inkarnovaného v chlebe a víne Večere Pánovej.⁴ Podľa Luthera Inkarnovaný zostáva po vzkriesení pravým človekom vo večnosti. Práve tento Inkarnovaný bol vzkriesený k večnému životu. V prospech tohto presvedčenia argumentuje Luther svojím výkladom *communicatio idiomatum*, výmeny vlastností;⁵ osobitne vlastnosť všadeprítomnosti Božej zaručuje prítomnosť Inkarnovaného v chlebe a víne Večere Pánovej.⁶

Ako nerozdelené a nerozlučné je spoločenstvo Boha a človeka predstavené v Ježišovi Kristovi. A v tomto spoločenstve sa vyjadruje večná láska večného a všadeprítomného Boha. Jeho láska sa zameriava na to, aby bola s ľuďmi vo večnom spoločenstve.⁷

Proti Lutherovmu opisu osoby Inkarnovaného možno namietat, že idea *communicatio idiomatum* dostatočne nerešpektuje ani ľudskosť ani božskosť Krista. Lebo ľudskosť človeka sa vyznačuje práve priestorovou a časovou obmedzenosťou a božskosť Boha Jeho večnosťou a všadeprítomnosťou. Všadeprítomný človek sa javí sám o sebe ako nemožné protirečenie. Túto námietku v každom prípade vzniesol Friedrich Schleiermacher.⁸ Vychádza z toho, že v Kristu sa vraj nevymenili ľudské a božské vlastnosti, ale inkarnovala sa Božia *podstata*. V Kristu je Božia podstata, Jeho večná láska inkarnovaná a prítomná na spásu stvorení.⁹

³ Pozri k tomu Chalcedonské vyznanie: „Wir bekennen einen einigen Sohn, unsern Herrn Jesum Christum, vollkommenen in der Gottheit und vollkommenen in der Menschheit, und daß derselbige wahrhaftiger Gott und wahrhaftiger Mensch [ist ...]; denselbigen einigen Jesum Christum [...] erkennen wir in zweien Naturen unvermischet, unverwandelt, unzertrennet oder unzerteilet und unabgesondert“ (uverejnené v nemeckom vydaní Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche [skr.: BSLK], s. 1105, r. 29nn.)

⁴ Túto prítomnosť v elementoch Luther odvádza z toho, že Kristus „ein unzertrennete person mit Gotte [ist], Wo Gott ist, da mus er auch sein, odder unser glaube ist falsch, Wer wil aber sagen odder denken, wie solchs zu gehe? [...] Weil es denn uns unbekand und doch war ist, so sollen wir seine wort nicht ehe leucken, wir wissen denn zubeweisen gewis, das Christus leib aller dinge nicht muege sein, wo Gott ist [/je/ nerozlučiteľnou osobou s Bohom. Kde je Boh, tam musí byť aj on, inak je naša viera nesprávna. Kto však môže povedať alebo pochopiť, ako sa to deje ? /.../ Pretože je to pravda, hoci je nám to neznáme, nemáme jeho slovo považovať za nepravdu, kým nie je naisto dokázané, že telo Kristovo v žiadnom prípade nemôže byť tam, kde je Boh.“ (WA 26, Vom Abendmahl Christi. Bekenntnis, 336, 18–25.). Pozri tiež WA 26, 333, 6–10: „wo du mir Gott hinsetzest, da mustu mir die menscheit mit hin setzen, Sie lassen sich nicht sondern und von einander trennen, Es ist eine person worden und scheidet die menscheit nicht so von sich, wie meister Hans seinen rock aus zeucht und von sich legt, wenn er schlaffen gehet [kdekoľvek mi vložíš Boha, tam mi musíš vložiť aj ľudskosť. Nedajú sa oddeliť ani od seba odlúčiť. Stal sa jednou osobou a ľudskosť od seba neoddelí tak, ako si majster Hans vyzlieka svoj kabát a odloží ho, keď ide spať].“

⁵ Luther trvá na tom: „[W]eil Gottheit und menscheit ynn Christo eine person ist, so gibt die schrift umb solcher personlicher einickeit willen auch der Gottheit alles, was der menscheit widderferet und widderumb, Und ist auch also ynn der warheit [Pretože Božskosť a ľudskosť v Kristovi je jednou osobou, tak Písmo kvôli tejto osobnej jednote prisudzuje Božskosti všetko, čo sa deje ľudskosti a naopak. A tak je to v skutočnosti.].“ (WA 26, 321,20–24).

⁶ Luther trvá na reálnej prítomnosti Kristovej v elementoch Večere Pánovej. Podľa Luthera sa môže vychádzať z toho, že „das Christus leib ym hymel und ym abendmal sey [Kristovo telo je v nebi a vo Večeri Pánovej]“ (WA 26, 314,23-24), pretože *communicatio idiomatum* Inkarnovaného tomuto poskytuje všadeprítomnú prezenciu jeho ľudského tela.

⁷ Pozri Martinov Lutherov výklad tretieho článku Apoštolského vyznania viery vo Veľkom katechizme, in: BSLK, 660, 32nn [sl. Symbolické knihy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, s. 227nn].

⁸ Podľa Schleiermachera luteránske učenie o *communicatio idiomatum* odporuje koncilnému uzneseniu z Chalcedonu; pozri k tomu Friedrich Schleiermacher, Der christliche Glaube nach den Grundsätzen der evangelischen Kirche im Zusammenhange dargestellt, Zweite Auflage (1830/31), hg. v. Rolf Schäfer, Berlin/New York 2008 (Skr.: CG; udávajú sa paragraf, odsek a strana), 97,5,87–89.

⁹ Pozri CG 97,3,82–85.

V otázke, ako sa dá uvažovať o spoločenstve Boha a človeka v Kristu, sa teologické stanoviská rozchádzajú. Jednota však existuje predsa len v tom – a to je podľa mojej mienky rozhodujúce – že spojenie Boha a človeka v osobe Inkarnovaného vyjadruje Božiu *večnú lásku*. Dôkaz *lásky Stvoriteľa* voči svojim ľudským tvorom je pointou vtelenia Boha.

To, že táto láska je nepodmienená a neohraničená, ozrejmuje kríž, ktorý Inkarnovaný berie na seba na spásu ľudí. Podľa Schleiermachera sa dokonalým spôsobom práve v smrti Inkarnovaného na kríži stáva zrejmou manifestácia Božej lásky. „V utrpení až po smrť sa nám vyjavuje seba samú úplne zapierajúca láska.“¹⁰

Kríž zastáva miesto najväčšieho utrpenia. Práve na tomto mieste sa vyjavuje Božia láska v najväčšom rozsahu. Otázka, na ktorej sa však teologické stanoviská opäť rozchádzajú, je táto: Vyjavuje sa Božia láska, ktorá má svoju podobu v Inkarnovanom, v najväčšom rozsahu v utrpení na kríži preto, lebo sa tu vyjadruje, že Božia odhodlanosť (vôľa) pre spoločenstvo sa nevyhýba ani smrti, aby bola ľuďom blízko?

Alebo, nevyjavuje sa Božia láska čeliac krížu v najväčšom rozsahu napríklad preto, lebo tomu, ktorý bezprostredne hľadá na kríž, si je vedomý aj vzkriesenia Inkarnovaného? Jeho vzkriesením je prekonaná posledná vzdialenosť medzi Bohom a človekom skrze inkarnovaného Boha samotného a otvára sa ľuďom večný život a večné spoločenstvo s Bohom.

2. Vzkriesenie Inkarnovaného

Martinovi Lutherovi je úplne jasné, že až vzkriesenie Ukrižovaného dáva spoznať Božiu lásku v jej celom rozsahu. Primerane tomu ho označuje za „hlavný článok kresťanského učenia“.¹¹ Toto však, že so vzkriesením Inkarnovaného je prekonaná posledná vzdialenosť medzi Bohom a človekom, toto môže byť pre človeka spásonosným len vtedy, keď o tom vie. Len vtedy môže mať Božia ponuka spásy (*Heilszuwendung*) pre jednotlivca spásonosný význam, keď sa mu sprostredkovaná skrze slová zvestovania alebo sviatosťné znaky sprítomní ako pravda.

Ako však možno *pravdu* vzkriesenia Inkarnovaného presvedčivo sprostredkovať, či dokonca doložiť a dokázať? Pri hľadaní odpovede sa teológovia a teologičky obracajú na biblických autorov, zvlášť na Pavla, ktorý predsa ako jeden z prvých o tomto vzkriesení svedčí.

¹⁰ V Kristovom „Leiden bis zum Tod erscheint uns die sich selbst schlechthin verläugnende Liebe; und in dieser vergegenwärtigt sich uns in der vollständigsten Anschaulichkeit die Art und Weise, wie Gott in ihm war, um die Welt mit sich zu versöhnen“. Utrpenie Kristovo dovoľuje tohto spoznať „als den unmittelbarsten Teilhaber der ewigen Liebe, welche ihn gesendet und ausgerüstet hat.“ (CG 104,4,142)

¹¹ WA 36, Predigt vom 22.9.1532, 524,32/33. Ježiš Kristus bol vzkriesený za tým účelom, „das dadurch der tod überwunden wuerde, und wir aus dem selben dahin bracht, das wir ewig mit jm leben sollen, Denn weil er unser heubt ist, und wir sein leib und glieder, so mus er durch seine aufferstehung uns auch aufferwecken und jnn ein new, ewig leben setzen [aby takto bola premožená smrť a aby sme my boli Ním privedení k tomu, že s Ním budeme večne žiť. Lebo keď On je našou hlavou a my sme Jeho telom a údmi, tak nás svojím vzkriesením tiež musí prebudiť k životu a uviesť do nového večného života]“ (WA 36, 526,15–19).

Osobitne sa odvoláva na Pavla so zámerom doložiť vzkriesenie Inkarnovaného ako pravdivé. Ako sa však dá Pavlova výpoveď viery, že Kristus vstal z mŕtvych, verifikovať? V každom prípade to nemôže byť Pavlova autorita, ktorú predložíme na verifikáciu jeho výpovedí viery, lebo Pavlova autorita ako zvestovateľa Vzkrieseného spočíva práve na jeho vyznaní vzkriesenia Inkarnovaného, ktorého samého (ako Vzkrieseného) stretol. Jemu samému sa Inkarnovaný zjavil ako Vzkriesený, a preto ho možno uznať za oprávneného zvestovateľa evanjelia (1 K 15). Aby sme sa teda nepohybovali v začarovanom kruhu, musí byť pravda vzkriesenia nezávislá od Pavlovej autority.

Spása človeka vôbec nemôže závisieť od toho, že uverí Pavlovým výpovediam o Božej spásonosnej náklonnosti, lebo sú *Pavlovými* výpoveďami. Kresťanská viera nie je to, že za pravdivé považujeme predikáty ľudských autorít. Je to skôr dôvera v Boha, ktorého ponuka spásy sa uzná za pravdivú, keď sa ten, kto ponúka spásu, dal rozpoznať ako ten, kto spásu ponúka.¹² Lebo pri ponuke Božej spásy nakoniec nejde o ponuku, ktorá by mohla pochádzať aj od ľudí, ale o spásu, ktorá spočíva v prekonaní života, ktorý prepadol smrti. Toto môže zaručiť len Boh sám.

Aj Luther sa odvoláva na Pavlov výklad, zvlášť na 15. kapitolu 1. listu Korinským. Pritom neprehliada, že Pavel usúvzťažňuje Kristovo vzkriesenie so všeobecným vzkriesením z mŕtvych spôsobom, ktorý Kristovo vzkriesenie stavia do jedného radu so vzkriesením iných mŕtvych. Podľa Lutherovho prekladu sa v 1. liste Korinským píše: „Ak nie je vzkriesenie mŕtvych, ani Kristus nevstal.“

Zdá sa, že Pavel tu viaže predpoklad Kristovho vzkriesenia na predpoklad všeobecného vzkriesenia z mŕtvych, ktoré považuje za výstižné. Luther navyše trvá na tom, že reč o súvislosti Kristovho vzkriesenia so všeobecným vzkriesením z mŕtvych však neveriaceho človeka neprivedie k viere vo vzkriesenie. Záver o všeobecnom vzkriesení vo vzťahu ku vzkrieseniu Ukrižovaného ako aj opačný uzáver o Kristovom vzkriesení vo vzťahu k všeobecnému vzkrieseniu z mŕtvych nepresvedčí; „[...] ak pohanovi povieme niečo také, o jednom i druhom si bude myslieť to isté, neuverí ani tomu, že Kristus vstal z mŕtvych ani že my z mŕtvych vstaneme.“¹³

Za Lutherovou poznámkou o neveriacom sa skrýva otázka, ako však môže k tomu dôjsť, že človek vo Vzkrieseného uverí. Týmto sa pohľad zameria na epistemologické predpoklady viery vo vzkriesenie Krista. Ako sa dá spoznať, že Kristus vstal? Táto otázka implikuje dve veci: Po prvé hľadá poznateľnosť Kristovho vzkriesenia. Po druhé chce vedieť, ako sa dá rozpoznať, že ide o *Kristovo* vzkriesenie. Čím sa odlišuje od iných vzkriesení? Umožňuje iba ono, či práve ono, a to iba ono samé spoznať Ukrižovaného ako Inkarnovaného, a tým spoznať Božiu lásku?

¹² Pozri nižšie.

¹³ WA 36, 525,27–29.

U Schleiermachera sa nachádzajú odpovede na tieto otázky. On je presvedčený o tom, že Kristus svojim učeníkom bol už pred svojím umieraním a smrťou zjavný ako inkarnovaný Boží Syn. Podľa toho sa vraj môže spoznanie Krista udiať aj neskorším generáciám nezávisle od Kristovho vzkriesenia skrze pôsobenie Božieho zjavenia.¹⁴ Podstatná je vraj inkarnácia Božia, a nie vzkriesenie Inkarnovaného, skrze čo sa človeku z Božej strany ponúka spása.

Božia inkarnácia sa človeku stáva spásonosnou udalosťou, ak Inkarnovaný prijme tohto človeka do svojho spoločenstva. Deje sa to tým, že sa Kristus človeku znútorní a vyslobodí ho tak z odlúčenia od Boha, z nebezpečnej vzdialenosti od Boha.¹⁵

Relevantná pre spásu je podľa Schleiermachera mimoriadna udalosť inkarnácie, nie vzkriesenie Inkarnovaného. Lebo vstanú aj iní mŕtvi, ako píše sám Pavel. Pri poznaní o *všeobecnom* vzkriesení z mŕtvych nemôže vraj vzkrieseniu Kristovmu pripadnúť žiadny mimoriadny význam a žiadny význam pre spásu. Pre účinnosť Kristovej spásy má podľa Schleiermachera rozhodujúci význam udalosť inkarnácie. Inkarnácia Božieho Syna, nie však vzkriesenie Inkarnovaného, je podľa Schleiermachera rozhodujúcou udalosťou v ponuke Božej spásy svojim stvoreniam.

Tento predpoklad zdôrazňuje, že pre vzťah človeka k Bohu je určujúca Božia náklonnosť k človeku. Táto náklonnosť a prekonanie vzdialenosti sa udiali prostredníctvom Božej inkarnácie. Vyjavenie Božie v priestore a čase ako *Inkarnovaný*, ktorý sa nevyhýba ani smrti na kríži, je podľa Schleiermachera dôvodom toho, že človek môže dôverovať večnej Božej láske.¹⁶

Božie vyjavenie (Erscheinung) v priestore a čase, a to vyjavenie sa ako *Vzkriesený*, podmieňuje spásu a vykúpenie – tak znie presvedčenie, ktoré nesúhlasí so Schleiermacherovým predpokladom. Toto presvedčenie vychádza z toho, že až Kristovo vzkriesenie poskytuje spásu, ktorú chce Boh sprostredkovať ľudským tvorom svojím vtelením. To, že je tento predpoklad správny a nakoľko je správny, bude predmetom úvah v treťom odseku.

3. Poznanie vzkrieseného Inkarnovaného v živote jednotlivca a v živote cirkvi

3.1 Poznanie vzkrieseného Inkarnovaného v živote jednotlivca

Podľa Schleiermachera by k spáse človeka stačilo, aby sa Boh v Kristu ako človek narodil, žil a zomrel. Sprostredkovanie Božej lásky skrze inkarnáciu a v Inkarnovanom by malo stačiť na to, aby sa ľudský tvor novo narodil a znovuzrodil pri svojom prijatí do spoločenstva s Vykupiteľom.

¹⁴ Pozri CG 99,1,95: Podľa Schleiermachera spoznali učeníci „Syna Božieho bez toho, aby niečo tušili o jeho vzkriesení a vstúpení na nebesá a to isté môžeme povedať aj my o sebe: tak aj ako ním zasľúbená duchovná prítomnosť a všetko o svojom neustálom vplyve na tých, ktorí boli zanechaní, hovorí, nie je sprostredkované žiadnou z týchto dvoch skutočností.

¹⁵ Toto je podľa Schleiermachera vyjadrené v biblických textoch, v ktorých je reč „o bytí a živote Krista v nás“; pozri CG 100,1,105.

¹⁶ Podľa Schleiermachera nie je viera vo vzkriesenie a vstúpenie Krista na nebo „žiadna samostatná k pôvodným prvkom viery v Krista patriaca, že by sme ho nemohli prijať ako Vykupiteľa alebo uznať v ňom Božie bytie, ak by sme nevedeli, že vstal a vstúpil na nebesá“ (CG 99,2,97).

Podľa mojej mienky si však Schleiermacherove úvahy, ktoré zdôrazňujú práve to, že v Inkarnovanom sa stelesnila Božia láska, nevšímajú, že celý rozsah tejto lásky sa zjavuje až prekonaním smrti. Práve tým, že Inkarnovaný premáha smrť, otvára večné spoločenstvo stvorení [Geschöpfe, pozn. prekl.] s Bohom aj zo strany človeka. Ani Boh sám neprekonáva vzdialenosť od svojich stvorení, keď vchádza do priestoru a času. Na druhej strane Inkarnovaný prekonáva podrobenosť priestoru a času tým, že smrťou vchádza do večného života.

Pritom sa večná Božia láska, ktorú stelesňuje Inkarnovaný, ukazuje ako nezničiteľná. Ani smrť ju nezastaví. Dokazuje sa ako večná láska práve tým, že ponad smrť na kríži zostáva spojená s človekom. Vo vyjaveniach Vzkrieseného sa zjavuje a približuje ľuďom.

Práve až tieto vyjavenia *Vzkrieseného*, ktoré podľa biblického svedectva podmieňujú vyznanie o Kristovom vzkriesení, poskytujú poznanie, že Vzkriesený je Inkarnovaný. Lebo Kristus mohol zomrieť a teda vstať z mŕtvych len ako človek. A len ako Boh (Všadeprítomný) sa môže ako Vzkriesený zjaviť a prejaviť tak svoju lásku.¹⁷

Sú to vyjavenia Vzkrieseného, ktoré dovoľujú spoznať nielen Kristovo vzkriesenie, ale dávajú spoznať, že Vzkriesený je Inkarnovaný. Zjavujú, že sa Boh stal človekom, aby k spáse človeka ako človek prekonal smrť v láske.

To, že sa Vzkriesený vyjavuje a jeho vyjavenie prebúdza aj vieru v Inkarnovaného, práve toto odlišuje Jeho vzkriesenie od vzkriesenia všetkých iných mŕtvych. Ako sa však dáva spoznať a ako je spoznávaný?

Poznanie Krista, poznanie Boha sa deje iba vtedy, ak sa Boh sám dáva spoznať a dovoľuje spoznať. Táto činnosť sa v kresťanskej tradícii pripisuje Bohu Duchu Svätému. On dáva Vzkriesenému vyjavovať sa a umožňuje Ho vidieť.

Pôsobenie Ducha okúsi ten, kto pochopí pravdu Božej smrti prekonávajúcej lásky. Vidieť ju môže na Vzkriesenom, pochopiť až vtedy, keď sa mu samému stala prítomnou. Reč o Vzkriesenom môže síce počuť, no pochopiť až vtedy, ak vo vlastnom živote na vlastnom tele zažije vstanie z mŕtvych. Len potom je jeho viera vo Vzkrieseného viac ako iba to, že vzkriesenie Ukrižovaného považuje za možné. Potom nadobudne istotu, že Boh kriesi zo smrti a pôsobí vzkriesenie.

Zažitie vzkriesenia uprostred vlastného života sa stalo už tým, ktorí ako prví hovorili o Kristovom vzkriesení a zvestovali Vzkrieseného potom, čo sa im zjavil. Zažili, že Inkarnovaný ich nenechal samých a že nie sú Bohom opustení, hoci Inkarnovaný skutočne zomrel. Smútok a beznádej nad stratou, smútok zo smrti a pocit bezvýchodiskovosti boli sprítomnením Inkarnovaného prekonané; zbavili sa bremena minulosti a život sa im vyjavil v novom svetle. Tento proces, tento zážitok je exemplárne vykreslený v rozprávaní o emauských učeníkoch, ktorí sú vo svojom zármutku zo smrti slepí pre pravdu (Lk 24,13nn). Na svojej ceste, keď sa postupne zvečerieva, nespoznávajú, že Vzkriesený ide s nimi.

¹⁷ Je tu potrebné vyzdvihnúť, že Kristovo vzkriesenie spočíva na vzkriesení Bohom. Vzkriesenie Inkarnovaného sa zakladá na tom, že ho Stvoriteľ vzkriesil zo smrti. Kvôli pravému Kristovmu človečenstvu nemožno predpokladať, že by sa mŕtvy vzkriesil sám.

Iba Boh sám poskytuje východisko z ich cesty do temnoty, keď im dáva pochopiť, čo už mohli sami vidieť, totiž, že ide s nimi, či o tom vedia alebo nie (Lk 24,31). Tým, že nahliadnu do Jeho lásky, do Jeho vôle po spoločenstve, ktorá je symbolizovaná pri spoločnom večernom jedle, sú ako vymenení a vracajú sa do Jeruzalema.¹⁸ Ich životná zmena, ich vlastné vzkriesenie zo zármutku smrti a domnejšej opustenosti idú spolu s poznaním vzkriesenia Zjaveného, ktorého odteraz zvestujú. Lebo ich vlastné vzkriesenie im mohol otvoriť len ten, ktorý bol sám človekom, ale nebol smrťou spútaný.

Stretnutie so Vzkrieseným zažije každý človek, ktorý sa cíti byť uprostred života cez utrpenie a smrť vedený večnou Božou láskou. To, čo jednotlivý človek zažíva ako smrť uprostred života alebo v spätnom pohľade to tak označí, sa ponecháva prežívaniu každého človeka. V minulosti sú to však asi utrpenie a vina alebo strach pred prichádzajúcou budúcnosťou, ktoré dávajú zakúsiť, že ten prítomný život už vôbec nie je živým.

Prepadnutie smrti ako miestu, do ktorého tlačí minulosť a ktorému prítomnosť nevie uniknúť, pretože sa bojí budúcnosti, sa prekonáva v prežívaní spoločenstva, ktoré je založené na láske, ktorá otvára večný život s Bohom. Vydanosť smrti môže prekonať len samotný Stvoriteľ. K jej prekonaniu dochádza v stretnutí s Inkarnovaným, ktorý stavia pred oči vernosť Božej lásky, keď spolu kráča a berie so sebou aj cez smrť. Len Inkarnovaný môže človeka previesť aj cez smrť, lebo sám pozná smrť človeka. Inkarnovaný, ktorý pozná smrť, by sa nebol mohol zároveň zjavovať a viesť k večnému spoločenstvu s Bohom, ak sám nebol vstal. *Večná láska*, ktorá je v ňom stelesnená, sa môže zažiť, ak sa vyjaví a stane viditeľnou ako tá, ktorá prekonáva smrť. Je spoznaná vo vlastnom vzkriesení ako pravdivá a Vzkriesený je zažívaný ako Vykupiteľ zo zúfalstva a vzdialenosti od Boha, ako Vykupiteľ z najväčšej vzdialenosti, ktorá voči Bohu môže existovať.

3.2 Poznanie vzkrieseného Inkarnovaného v živote cirkvi

Je to cirkev, v ktorej má svoje miesto zvesť a vyznanie o vzkriesení Inkarnovaného. To, že večná láska, ktorá je stelesnená v Kristu, je prítomná, lebo Inkarnovaný vstal, symbolizuje sviatosť Krstu svätého.

Rituál s vodou pri Krste, ktorý nasleduje po slovách ustanovenia, symbolizuje cestu cez smrť v živote k životu večnému, do ktorého nás Inkarnovaný predišiel. Ponorenie krstenca do vody znamená v luteránskej tradícii smrť krstenca. Znovu vynorenie z vody znamená vzkriesenie krstenca k večnému spoločenstvu s Bohom.¹⁹

¹⁸ Pozri Lk 24,13–16.28–31.33: „A hľa, v ten istý deň išli z nich dvaja do mestečka, vzdialeného od Jeruzalema na šesťdesiat honov, ktoré sa volalo Emauzy. A zhovárali sa o všetkom, čo sa stalo. Ako sa tak zhovárali a navzájom dotazovali, priblížil sa k nim aj sám Ježiš a šiel s nimi. Ale ich oči boli zdržiavané, aby Ho nepoznali. [...] Vtom sa priblížili k mestečku, do ktorého šli, a On sa tváril, že ide ďalej. Ale zdržiavali Ho: Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už nachýlil. Vošiel teda, aby zostal s nimi. A keď stoloval s nimi, vzal chlieb, dobrorečil, lámal a podával im. Tu sa im otvorili oči a poznali Ho. Ale On im zmizol. [...] A vstali v tú hodinu, vrátili sa do Jeruzalema a našli zhromaždených jedenástich a tých, čo boli s nimi.“

¹⁹ Pozri WA 6, De captivitate Babylonica ecclesiae praeludium, 534,3nn.: „Significat [...] baptismus duo, mortem et resurrectionem, hoc est, plenariam consumatamque iustificationem. Quod enim minister puerum immergit in aquam, mortem

Podľa Luthera sa krst vykonáva nezávisle od toho, či krstenec predstavenú ponuku Božiu spozná alebo nie. Bez ohľadu na to, či sa človeku Vzkriesený už vyjavil, sa mu ponúka Božia večná láska.

Božia ponuka spásy vždy predchádza kresťanské prežívanie spásy. Práve preto môže byť človeku – v daný čas – prítomná. Prítomná môže však byť človeku až vtedy, keď ju sám prežíva, a teda spozná ju ako pravdivú a preto Bohu Inkarnovanému a Vzkriesenému dôveruje.

Táto dôvera zakusuje posilnenie vo sviatosti Večere Pánovej. Aj tu sa ponuka spásy symbolizuje ako taká, ktorá *predchádza*. V chlebe a víne sa veriacemu znázorňuje smrť Inkarnovaného, ktorá sa v ponúkanej *poživni* (*Lebensmittel*) užíva ako prekonaná smrť.

Ponúkané vzkriesenie človek zažíva tým, že ho smrť prekonávajúca láska Božia berie so sebou cez smrť. Potom už priestor a čas nezažíva ako obmedzujúce a životu nebezpečné. Ba čo viac sa mu otvára večnosť v spoločenstve s Bohom. Je to Boh Stvoriteľ, ktorý svojím spoločenstvom poskytuje časom a priestorom obmedzenému stvoreniu aj podiel na slobode od priestoru a času. A je to sloboda od toho, čo bolo a od toho, čo príde, od všetkého, čo ťaží a prináša strach. Prežíva ju ten, kto uprostred života vstane z mŕtvych. Touto slobodou však nikdy nedisponuje. Vždy ho priestor a čas dobehnú. Stále znovu je preto treba človeku zvestovať vzkriesenie Inkarnovaného a robiť mu ho lahodným.

4. Záver

Večná prítomnosť Božej lásky, ktorá sa vyjavením vzkrieseného Ukrižovaného zjavuje, predpokladá Jeho smrť na kríži a Božie vtelenie. Inkarnácia, smrť a vzkriesenie Kristovo sa môžu chápať len v ich vzájomnej vzťahnosti ako ponuka Božej spásy.

Lebo to, že Inkarnovaný sprítomňuje nezlomné spoločenstvo lásky, ktoré sa v smrti na kríži nevyhýba ani najkrajnejšiemu ľudskému utrpeniu, ale ho prekonáva, to sa zažíva vzhľadom na Vzkrieseného. V dôvere na ponuku Božej lásky, ktorú sprítomňuje ukrižovaný Vzkriesený, môže človek sám zažiť vzkriesenie uprostred života. Zažíva potom s Inkarnovaným spoluukrižovanie a je vzkriesený s Ním k večnému spoločenstvu s Bohom.

Kontakt na autorku:

PD. Dr. Anne Käfer
Gastprofessorin für Systematische Theologie/Dogmatik und Ethik
Theologische Fakultät
Humboldt-Universität zu Berlin
Email: anne.kaefer@uni-tuebingen.de

Preložil: Mgr. Jozef Benka, PhD.

Peer reviewed by:

[Published online December 22, 2015]

Doc. Lubomír Batka, Dr.theol.

Mgr. Radoslav Hanus, PhD.

significat, quod autem rursum educit, vitam significat [Krst /.../ značí dve veci : smrť a vzkriesenie, to je plné a úplné ospravedlnenie. Keď kňaz ponorí dieťa do vody, značí to smrť, a keď ho však znova vytiahne, značí to život].“